

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Gnoti Seautón, Sive Arnoldi Geulincs Ethica

Geulincx, Arnold

Lugd. Batav., MDCLXXV

§. 4. Actio præter Passionem. Vita Christiana.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-48728](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-48728)

vulgo, vapulabis quia irascor; nec tamen cum Philosophis dicunt, vapulares nisi irascerer: sed dicunt: vapulabis, quia Ratio jubet te vapulare à me; *sive interim ego qui verbero irascar sive non*, aut dicunt, non vapulabis: quia Ratio vetat: *sive interim ego tui miserear sive non*: quod propositum quantam spiret generositatem, quam virum bonum undique sapiat, nemo est, qui non facile capiat.

Hinc interim patet bonos sæpe agere cum Passione: nunquam vero ex Passione: passio (inquam) actiones eorum sæpe comitatur: non vero usquam actionibus eorum dat causam, sed sola Ratio est, cui id juris esse voluerunt, ut actiones eorum jubere vel inhibere posset: Patet etiam arduum esse negotium hic & difficile non ruere hic aut cadere. Cum enim Passiones naturaliter actionibus nostris conjungantur, facile fit, ut quæ comitari debent, præcedant, quique cum castigare inceperant, pergunt ex ira castigare, qui cum delectatione opus etiam aliquod pium & bonum aggreditur, perficiat illud ex delectatione: atque ita profecto, cum rem bene examinamus, natum est fieri in nobis.

Dices Passiones turbant diligentiam
feu

seu auscultationem Rationis : tritus enim est ille versiculus & verus :

Pluribus intentus , minor est ad singula sensus.

Cum igitur mens Rationem auscultat , magnopere sensibus & Passionibus inter turbatur ; ut clarum est in publicum prodeunti , & diversi generis hominibus occurrenti ; sentit enim difficillimum esse , aut fere impossibile tunc temporis Mathematicam aliquam demonstrationem discutere , & quod Ratio dicet in omnibus attendere ; ergo probi debent abarcere , extirpare suas Passiones , ut primæ parti Virtutis vacare possint , id est diligentes esse.

Resp. Probos satis extirpare & abjicere suas Passiones , quantum scil. hoc ad diligentiam requiritur , cum eas in considerationem non admittunt (non sunt illis à consiliis) nec sinunt eas occasionem aut causam dare suis actionibus. Et cum probi non attendunt ad dictamen , & ea , quæ suggerunt Passionem , tandem silent & evanescent ; pari modo ac cum quis aliquem alloquitur , alter tamen non respondet , neque respondere vult , nisi alter interrogare pergat ; tum tandem desinit siletque , lassus surdo narrare fabulam. Sic

92 *Actio præter Passionem, §. 4.*

similiter Passiones, cum à causâ aliqua, non vero ab animo proborum excitantur, tandem desinunt defectu alimenti, si aut causa (quod fere semper) deficiat, nec à mente, quia non nisi Rationi auscultat, vel ullum accipiunt pabulum. Deinde mens humana cum incidit in volubilitatem illam cogitationum, quæ ad sensus & Passiones referuntur, & ea ineffabili Dei consilio data sit, æquo animo hanc ferre suam conditionem debet, & longanimitate quâdam uti, ac patientiâ: sæpiusque & repetitis vicibus Rationem auscultare cum studio & labore, & ut Sacra loquuntur; *in sudore vultus sui*, ut ita multis attentionibus id assequatur, cui percipiendo unica attentione par esse non potest: & meminisse debet, attentionem suam non re & successu, metiendam esse, sed animi sui proposito & intentione, ut si quid in objecto lateat malitiæ, quod eam post adhibitum diligens examen, & quale humana conditio ac volubilitas cogitationum patitur, fuerit, id ei imputari non posse. Vide plura hanc in rem in annotatis Cartesii, §. 73. parte 1. Ipsas vero Passiones secundum se expellere velle, est se ipsum humanâ conditione exuere velle, quod nefas, aut rem impossibilem attentare, id est, hominem velle esse,

esse, & tamen humanitatis parte aliquâ carere velle, quod insanum, ut satis supra demonstratum est: cui & illud accedit, quod Passiones plerumque cum illis oblutamur, incrementum sumant, & quasi effferentur magis: quod in verecundia & libidine tam est manifestum, ut nullâ tergiversatione possit occultari, qui si erubescere cæperunt, & niti contra pudorem suum directe volunt, tanto plerumque magis erubescunt & consternantur: ut satius est animum ad aliam aliquam cogitationem deflectere, quam pugnam cum Passionibus, dum eæ nos conturbant, & in auscultatione Rationis, aut officiorum nostrorum executione impediunt, inire: hoc vero est eas in considerationem non admittere, promiscuas habere eas, & sive absint, sive adsint, interagendum, quod muneris nostri est, nihil pensi ducere.

Sicut igitur cum de rebus Spiritualibus cogitamus (V. G. de mente nostrâ, de Deo, de æternis veritatibus) obversatur idolum aliquod, seu species & imago quædam phantasiæ, quam qui bene intelligunt, satis sciunt in res illas Spiritualiter, quæ menti obversantur, non quadrare, unde nec affectant illam speciem, quia tantum impedire possunt genuinam rerum
Spiri-

Spiritualium cogitationem : nec etiam expellere tentant , quia hoc non impetrarent , potiusque illo conatu vivacior & expressa magis redderetur illa species , sed sinunt modo , & nullam ejus ducunt Rationem , atque ex ejus contemplatione , nec ajunt aliquid nec negant , sed omnem suam conclusionem ex idea & notione innatâ derivant : sic etiam circa Passiones suas affecti sunt boni , non conantur illas extirpare (frustra hoc esset , & conatu isto extirpandi firmiter , quas extirpare velent , impingerent) non etiam se conformant istis Passionibus , aut iis morem gerunt , non iis abduci se sinunt (nam hoc turpe foret , & in vitio atque peccato) sed sicuti se erga seipsum habent , (id est , mere negative) sic enim se erga suas Passiones habent , non admittunt eas in considerationem , non curant , non laborant de illis dum agendum aliquid est , absint , vel adsint , susque deque habent.

§. 5. De hostibus Virtutis.

Hostes Virtutis non sunt Passiones nostræ , (ut præter meritum suum apud vulgus audiunt , & vulgo hic accedunt Stoici) sed *inclinationes, proclivitates & propensiones*